YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
19 päivänä tammikuuta 1988 *

Asiassa 292/86,

jonka Cour d'appel de Colmar on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Claude Gullung, Mulhouse,

vastaan

Conseil de l'ordre des avocats du barreau de Colmar (Colmarin asianajajayhteisö)

ja

Conseil de l'ordre des avocats du barreau de Saverne (Savernen asianajajayhteisö),

väliintulijoina:

Syndicat des avocats de France (Ranskan asianajajien ammattiyhdistys),

Confédération syndicale des avocats (Asianajajaliitto),

Conférence des bâtonniers (Bâtonnierien yhdistys) ja

Fédération nationale des unions de jeunes avocats (Nuorten asianajajien ammattiyhdistysten kansallinen liitto),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 52 artiklan ja 22.3.1977 annetun neuvoston direktiivin 77/249/ETY (EYVL L 78, s. 17) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Due sekä tuomarit G. C. Rodríguez Iglesias, T. Koopmans, K. Bahlmann ja T. F. O'Higgins,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- C. Gullung, pääasian kantaja, joka on esittänyt huomautuksensa itse ja jonka puolesta kirjallisessa käsittelyssä huomautuksia on esittänyt myös hänen edustajansa bâtonnier, asianajaja J.-C. Tschirhart, Mulhouse,

- Conseil de l'ordre des avocats du barreau de Colmar ja Conseil de l'ordre des avocats du barreau de Saverne, pääasian vastaajina, edustajanaan bâtonnier, asianajaja F. Perrad, Colmar,

- Syndicat des avocats de France, pääasian väliintulijana, edustajanaan asianajaja M. Welschinger, Colmar,

- Conférence des bâtonniers, pääasian väliintulijana, edustajanaan asianajaja M. Veroone, Lille,

- Confédération syndicale des avocats, pääasian väliintulijana, edustajanaan samoin asianajaja M. Veroone, Lille,

- Fédération nationale des unions de jeunes avocats, pääasian väliintulijana, edustajinaan bâtonnier, asianajaja F. Perrad, Colmar, ja asianajaja R. Milchior, Pariisi,

- Saksan liittotasavallan hallitus, asiamiehinään A. Dittrich, Oberregierungsrat liittovaltion talousministeriössä ja H.-W. Neyl, Regierungsdirektor liittovaltion oikeusministeriössä,

- Helleenien tasavallan hallitus, asiamiehenään kirjallisessa käsittelyssä ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja S. E. Perrakis sekä asiamiehenään suullisessa käsittelyssä S. Zissimopoulos,

- Espanjan kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään kirjallisessa käsittelyssä F. Javier Conde de Saro, Espanjan ulkoasiainministeriöstä sekä asiamiehenään suullisessa käsittelyssä Garcia-Valdecasas Fernandez,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään kirjallisessa käsittelyssä H. R. L. Purse, Tresury Solicitor's Department, sekä asiamiehenään suullisessa käsittelyssä M. Mummery,

- Ranskan tasavallan hallitus, asiamiehinään kirjallisessa käsittelyssä G. Guillaume ja Ph. Pouzoulet ulkoasiainministeriöstä sekä asiamiehenään suullisessa käsittelyssä R. de Gouttes,

- Alankomaiden kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään suullisessa käsittelyssä M. Fierstra,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja J. Amphoux,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 23.9.1987 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.11.1987 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour d'appel de Colmar on ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti esittänyt 17.11.1986 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.11.1986, kaksi ennakkoratkaisukysymystä perustamissopimuksen 52 ja 59 artiklan sekä asianajajien palvelujen tarjoami-

sen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta 22 päivänä maaliskuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/249/ETY (EYVL L 78, s. 17) tulkinnasta.

2 Kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Colmarin ja Savernen asianajajayhteisöt ja vastaajana Saksan liittotasavallan Offenburgin asianajajayhteisöön kuuluva asianajaja C. Gullung, joka on sekä Ranskan että Saksan kansalainen. Gullung vetoaa ETY:n perustamissopimuksen määräysten takaamiin vapauksiin harjoittaa ammattiaan Ranskassa, jossa tämä oli häneltä kielletty luottamuksen puutteen vuoksi.

3 Gullung oli toiminut notaarina Hirsinguessa, Ranskassa, syyskuusta 1947 maaliskuuhun 1966, jolloin hän erosi Chambre de discipline des notaires de Haute-Rhinin (Haute-Rhinin notaarien kurinpitojaosto) häntä vastaan toteuttamien kurinpitotoimien seurauksena. Tämän jälkeen hän pyysi ensin tulla otetuksi oikeudellisten neuvonantajien (conseil juridique) luetteloon Marseillessa ja sitten liittymistä Mulhousen asianajajayhteisöön. Hänen molemmat hakemuksensa hylättiin sillä perusteella, että hän ei täyttänyt asianajajien nuhteettomuutta koskevia edellytyksiä, jotka myös oikeudellisten neuvonantajien luetteloon kuuluvien henkilöiden on Ranskan lainsäädännön mukaan täytettävä. Näistä hylkäyspäätöksistä valitettiin, mutta valituksista yksikään ei menestynyt, koska kyseiset tuomioistuimet päättelivät ammattieettisten sääntöjen rikkomisista, joihin asianomaisen henkilön väitettiin syyllistyneen notaarin ammattia harjoittaessaan, että hän ei taannut asianajajan ammatin harjoittamiselle tarvittavia arvokkuutta, nuhteettomuutta ja kunniallisuutta.

4 Saatuaan luvan harjoittaa asianajajan ammattia Offenburgissa Gullung, joka samaan aikaan oli avannut Mulhousessa "jurisconsulte"-toimiston, sai ilmoituksen Mulhousen asianajajayhteisön päätöksestä, jossa kiellettiin kurinpitorangaistuksen uhalla mainitun asianajajayhteisön asianajajia antamasta "yhteisön lainsäädännössä ja 22.3.1979 annetussa décret'ssä (direktiivin 77/249/ETY täytäntöönpanemiseksi annettu asetus) säädetyllä tavalla apua asianajajalle, joka ei täytä nuhteettomuuden vaatimuksia, ja erityisesti Claude Gullungille."

5 Colmarin ja Savernen asianajajayhteisöt tekivät samanlaiset päätökset sen jälkeen kun Gullung oli ollut Cour d'appel de Colmarin rikosasiainjaoston istunnossa asianomistajan neuvonantajana palvelujen tarjoajana, joka työskenteli yhdessä kyseisessä tuomioistuimessa toimivan asianajajan kanssa.

6 Pääasia koskee Gullungin valituksia näistä kahdesta päätöksestä. Valitustensa tueksi hän vetoaa direktiivin 77/249/ETY säännöksiin, joissa taataan toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden asianajajien palvelujen tarjoamisen vapaus, sekä perustamissopimuksen sijoittautumisoikeutta koskeviin määräyksiin, jotka hänen mukaansa mahdollistavat sijoittautumisen asianajajana ilman velvoitetta kuulua asianajajayhteisöön.

7 Cour d'appel de Colmar, jonka käsiteltäviksi molemmat valitukset saatettiin, lykkäsi asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voiko yhteisön kahden jäsenvaltion kansalainen, joka saa harjoittaa asianajajan ammattia toisessa näistä jäsenvaltioista, vedota asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta 22.3.1977 annettuun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiiviin, tarjotakseen palveluja sellaisen toisen jäsenvaltion alueella, jonka tuomioistuin on kieltänyt häneltä asianajotoiminnan harjoittamisen arvokkuuden, nuhteettomuuden ja kunniallisuuden vaatimuksiin liittyvistä syistä? Yleisemmin sanottuna, ja ottaen huomioon edellä esitetyn, eikö kansallinen yleinen järjestys rajoita 22.3.1977 annetun direktiivin ulottuvuutta?

2) Edellyttääkö asianajajan, joka on yhteisön jäsenvaltion kansalainen, sijoittautuminen Rooman sopimuksen 52 artiklan mukaisesti toisen jäsenvaltion alueelle asianajajan liittymistä vastaanottavan valtion asianajajayhteisöön, kun kansallisessa lainsäädännössä tällaista edellytetään?

Jos vastaus on kielteinen, voiko asianajaja, joka on yhteisön jäsenvaltion kansalainen ja sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, kuitenkin kuulumatta viimeksimainitun asianajajayhteisöön, vedota edellä mainittuun palvelujen tarjoamisen vapaudesta 22.3.1977 annettuun direktiiviin?"

8 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja koskevat tarkemmat tiedot sekä lyhennelmä yhteisön tuomioistuimelle esitetyistä kirjallisista huomautuksista ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

9 Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys koskee asianajajien palvelujen tarjoamisen vapautta ja toinen näiden sijoittautumisoikeutta. Ensimmäiseen kysymykseen liittyy myös kaksoiskansalaisuuden vaikutus, jota on tutkittava ensimmäiseksi.

Kaksoiskansalaisuus

10 Kaksoiskansalaisuuteen liittyen ongelmana on se, voiko kahden jäsenvaltion kansalainen, joka on hyväksytty harjoittamaan asianajajan ammattiaan toisessa näistä jäsenvaltioista, vedota toisessa jäsenvaltiossa direktiivin 77/249/ETY säännöksiin.

11 On muistettava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut 7.2.1979 antamassaan tuomiossa (asia 115/78, Knoors, Kok. 1979, s. 399) direktiivistä sijoittautumisoikeuden alalla, että kaikkien jäsenvaltioiden kansalaiset, jotka täyttävät direktiivissä määritellyt soveltamisedellytykset, voivat vedota direktiivin säännöksiin myös suhteessa siihen valtioon, jonka kansalaisia he ovat. Samaa periaatetta sovelletaan myös palvelujen tarjoamisen vapautta koskevan direktiivin osalta.

12 Näin on siksi, että henkilöiden vapaa liikkuvuus, sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus, jotka ovat merkitykseltään perustavanlaatuisia yhteisön oikeusjärjestyksessä, eivät toteutuisi täydellisesti, jos jäsenvaltio voisi kieltää yhteisön oikeussääntöihin vetoamisen niiltä kansalaisiltaan, jotka ovat sijoittautuneet toiseen jäsenvaltioon, jonka kansalaisia he myös ovat, ja jotka käyttävät hyväkseen yhteisön oikeuden antamia mahdollisuuksia harjoittaakseen ensin mainitussa valtiossa toimintaansa palvelujen tarjoamisen muodossa.

13 Näin ollen on siis todettava, että kahden jäsenvaltion kansalainen, joka on hyväksytty harjoittamaan asianajajan ammattia toisessa jäsenvaltiossa, voi vedota toisessa jäsenvaltiossa direktiivin 77/249/ETY säännöksiin, kun siinä määritetyt soveltamisedellytykset täyttyvät.

Palvelujen tarjoaminen

14 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä pyritään selvittämään erityisesti, voiko jäsenvaltioon sijoittautunut asianajaja vedota direktiivin 77/249/ETY säännöksiin voidakseen harjoittaa toimintaansa toisen jäsenvaltion alueella palveluja tarjoamalla, jos viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa oikeus harjoittaa asianajajan ammattia on häneltä kielletty arvokkuuteen, nuhteettomuuteen ja kunniallisuuteen liittyvistä syistä. Jos vastaus on myönteinen, kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, estääkö kansallinen oikeusjärjestys direktiivin soveltamisen.

15 Direktiivin 77/249/ETY tarkoituksena on asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottaminen. Tämän vuoksi direktiivissä velvoitetaan jäsenvaltiot hyväksymään asianajotoiminnan harjoittamista varten asianajajaksi jokainen, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon asianajajana ja joka käyttää jotakin 1 artiklan 2 kohdassa luetelluista nimikkeistä, kuten "Rechtsanwalt" Saksan liittotasavallassa.

16 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään kuitenkin, että asiakkaan edustamiseen oikeudenkäynnissä tai viranomaisessa liittyvää toimintaa harjoitetaan kussakin vastaanottavassa jäsenvaltiossa noudattaen siellä sijoittautuneita asianajajia koskevia ehtoja, lukuun ottamatta vaatimuksia asumisesta tai ammatilliseen järjestöön kuulumisesta siellä. Saman artiklan 2 kohdassa tarkennetaan, että tällaisten palvelujen tarjoamista harjoittavan asianajajan on noudatettava vastaanottavan jäsenvaltion ammatillisia menettelytapasääntöjä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta velvollisuuksia, joita hänellä on siinä valtiossa, josta hän tulee.

17 Palvelujen tarjoajan muun toiminnan osalta 4 artiklan 4 kohdassa säädetään, että asianajajaan sovelletaan niitä edellytyksiä ja ammatillisia menettelytapasääntöjä, joita noudatetaan siinä jäsenvaltiossa, josta hän tulee, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kaikkien niiden sääntöjen noudattamista, jotka koskevat tätä ammattia vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja joita sovelletaan ainoastaan, jos niitä voi noudattaa asianajaja, joka ei ole vastaanottavasta jäsenvaltiosta, ja siltä osin kuin niiden noudattaminen on tosiasiallisesti perusteltua asianajajien toiminnan asianmukaisen harjoittamisen, ammatin arvokkuuden ja soveltumattomuutta koskevien sääntöjen noudattamisen kannalta tässä valtiossa.

18 Näistä säännöksistä ilmenee, että palveluja tarjoavien asianajajien on noudatettava vastaanottavassa jäsenvaltiossa voimassa olevia ammattieettisiä sääntöjä.

19 Tätä tulkintaa tukee direktiivin 7 artiklan 2 kohta, jossa säädetään, että "jos vastaanottavassa jäsenvaltiossa voimassa olevia velvollisuuksia laiminlyödään", jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on päätettävä seuraamuksista "omia sääntöjään ja menettelyjään noudattaen." Sen on annettava päätös tiedoksi sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, josta henkilö tulee.

20 Asian käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa esitettiin, että direktiivin edellä mainitut säännökset vaikuttavat edellyttävän ammattieettisten sääntöjen noudattamista palveluja tarjottaessa, kun taas kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys koskee näiden sääntöjen rikkomista ennen palvelujen tarjoamista.

21 Tämä perustelu ei kuitenkaan ole vakuuttava. Edellytettäessä vastaanottavan jäsenvaltion ammattieettisten sääntöjen noudattamista direktiivissä edellytetään palveluja tarjoavalta, että hän pystyy noudattamaan tällaisia sääntöjä. Jos vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on jo asianajajan ammatin harjoittamiseen ryhtymistä koskevien menettelyjen yhteydessä todennut, että asianomainen ei pysty tähän ja sillä perusteella kieltänyt tältä oikeuden ammatin harjoittamiseen, on katsottava, ettei hän täytä direktiivissä palvelujen tarjoamisen vapauden osalta asetettuja edellytyksiä.

22 Tästä seuraa, että direktiiviä 77/249/ETY on tulkittava siten, että jäsenvaltion alueelle sijoittautunut asianajaja ei voi vedota sen säännöksiin harjoittaakseen toimintaansa tarjoamalla palveluja toisessa jäsenvaltiossa, kun viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa häneltä on kielletty oikeus harjoittaa asianajajan ammattia arvokkuuteen, nuhteettomuuteen ja kunniallisuuteen liittyvistä syistä.

23 Tämän vastauksen johdosta ei ole tarpeen tutkia, onko mahdollista vedota yleiseen järjestykseen palvelujen tarjoamisen vapauden kieltämiseksi toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta asianajajalta, jota ei ole hyväksytty vastaanottavan jäsenvaltion asianajajayhteisöön ammattieettisten sääntöjen noudattamatta jättämisen vuoksi.

Sijoittautumisoikeus

24 Kansallisen tuomioistuimen esittämä toinen kysymys koskee perustamissopimuksen 52 artiklan tulkintaa. Kysymyksellä pyritään selvittämään, edellyttääkö asianajajan sijoittautuminen toiseen jäsenvaltioon määräyksessä tarkoitetulla tavalla tämän liittymistä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajayhteisöön, kun jäsenvaltion lainsäädännössä niin edellytetään. Jos vastaus on kielteinen, kansallinen tuomioistuin esittää vielä direktiivin 77/249/ETY soveltamiseen liittyvän kysymyksen asianajajayhteisöön kuulumattoman asianajajan osalta.

25 Aluksi on tarkennettava esitetyn kysymyksen ulottuvuus erityisesti yhteisöjen tuomioistuimessa esitetyt lausumat huomioon ottaen.

26 Komissio korostaa, että tosiasiallinen tilanne, josta pääasiassa on kysymys, voi vaikuttaa epäselvältä niiltä osin kuin Saksan liittotasavaltaan sijoittautunut "Rechtsanwalt" on avannut "jurisconsulte"-toimiston Ranskan alueelle; voidaan siis kysyä, eikö kyseinen henkilö jo ollut "sijoittunut" harjoittaakseen toimintaansa Ranskan alueella, siten ettei häneen voida soveltaa sijoittautumisoikeuteen liittyviä säännöksiä. Yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei kuitenkaan ole ratkaista kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa, ja tämän esittämä kysymys liittyy ainoastaan tilanteeseen, jossa yhteen jäsenvaltioon sijoittautunut asianajaja aikoo sijoittautua toiseen jäsenvaltioon, jossa edellytetään asianajajayhteisöön kuulumista, jotta asianajajana toimiminen on mahdollista.

27 Lisäksi kyseiset kaksi asianajajayhteisöä ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus käsittelivät suullisessa käsittelyssä sitä, voiko yhteen jäsenvaltioon sijoittautunut asianajaja kuulumatta asianajajayhteisöön sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle, jossa vaaditaan kuulumista asianajajayhteisöön, kun hän esiintyy sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisena asianajajana, mistä on lähtöisin, esimerkiksi Ranskassa saksalaisena "Rechtsanwaltina" tai brittiläisenä "solicitorina". Myöskään tämä ongelma ei liity esitettyyn kysymykseen, jonka sanamuodon mukaan viitataan tilanteeseen, jossa sen jäsenvaltion lainsäädännön mukainen asianajaja, johon hän on sijoittautunut, aikoo asettua toiseen jäsenvaltioon tämän lainsäädännön mukaisena asianajajana.

28 Näin tarkennettuun kysymykseen vastaamiseksi on korostettava, että perustamissopimuksen 52 artiklan toisen kohdan mukaan sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia "niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen

kansalaisia". Tästä säännöstä seuraa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomiossaan 12.7.1984 (asia 107/83, Klopp, Kok. 1984, s. 2971), että erityisten yhteisön sääntöjen puuttuessa jokaisella jäsenvaltiolla on periaatteessa vapaus säätää asianajajan ammatin harjoittamisesta alueellaan.

29 On lisättävä, että tiettyjen jäsenvaltioiden asettamaa asianajajien velvollisuutta olla rekisteröitynä asianajajayhteisöön voidaan pitää yhteisön oikeuden mukaisena vaatimuksena, kuitenkin sillä edellytyksellä, että rekisteröiminen on syrjimättä mahdollista kaikkien jäsenvaltioiden kansalaisille. Tällä velvoitteella pyritään nimittäin muun muassa takaamaan moraalin ja ammattieettisten periaatteiden noudattaminen sekä asianajajien toiminnan kurinpitovalvonta; tavoite on siis suojelemisen arvoinen.

30 Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltiot, joiden lainsäädännössä asetetaan velvollisuus kuulua asianajajayhteisöön jokaiselle, joka haluaa sijoittautua jäsenvaltion alueelle sen lainsäädännön mukaisena asianajajana, voivat määrätä saman vaatimuksen koskemaan myös muista jäsenvaltioista tulevia asianajajia, jotka vetoavat perustamissopimuksen mukaiseen sijoittautumisoikeuteen päästäkseen tähän asemaan.

31 Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan siis, että perustamissopimuksen 52 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltio, jonka lainsäädännössä edellytetään asianajajilta kuulumista asianajajayhteisöön, voi ulottaa saman vaatimuksen koskemaan myös muiden jäsenvaltioiden asianajajia, jotka käyttävät perustamissopimuksessa taattua sijoittautumisoikeuttaan sijoittautuakseen asianajajina jäsenvaltion alueelle.

32 Tämän vastauksen huomioon ottaen ei kansallisen tuomioistuimen toissijaiseen kysymykseen ole tarvetta vastata.

Oikeudenkäyntikulut

33 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan hallitukselle, Kreikan hallitukselle, Espanjan hallitukselle, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle, Alankomaiden hallitukselle sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Cour d'appel de Colmarin 17.11.1986 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Kahden jäsenvaltion kansalainen, joka on hyväksytty harjoittamaan asianajajan ammattia toisessa näistä jäsenvaltioista, voi vedota toisen jäsenvaltion alueella asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta annetun direktiivin 77/249/ETY säännöksiin, kun siinä määritetyt soveltamisedellytykset täyttyvät.**

2) **Direktiiviä 77/249/ETY on tulkittava siten, että jäsenvaltion alueelle sijoittautunut asianajaja ei voi vedota sen säännöksiin harjoittaakseen toimintaansa tarjoamalla palveluja toisessa jäsenvaltiossa, kun viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa häneltä on kielletty oikeus harjoittaa asianajajan ammattia arvokkuuteen, nuhteettomuuteen ja kunniallisuuteen liittyvistä syistä.**

3) **Perustamissopimuksen 52 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltio, jonka lainsäädännössä edellytetään asianajajilta kuulumista asianajajayhteisöön, voi ulottaa saman vaatimuksen koskemaan myös muiden jäsenvaltioiden asianajajia, jotka käyttävät perustamissopimuksessa taattua sijoittautumisoikeuttaan sijoittautuakseen asianajajina jäsenvaltion alueelle.**

Due Rodríguez Iglesias

Koopmans Bahlmann O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä tammikuuta 1988.

P. Heim
kirjaaja

O. Due
kuudennen jaoston puheenjohtaja